

сусідів: Польщі, Болгарії, Чеської Республіки, Словаччини, Словенії, Угорщини, Росії, Білорусі, Молдови [4].

Проведений нами аналіз закордонної та вітчизняної практики використання поліграфних технологій показав, що на сьогодні поліграф ефективно використовується у підрозділах поліції, державних органах і кримінальному судочинстві розвинутих країн світу, напрацьовано немало здобутків вітчизняних поліграфологів. Можна зробити обґрунтований висновок про те, що серед існуючих та доступних новаційних технологій, поліграф є одним з найбільш перспективних та ефективних психологічних засобів вирішення актуальних питань, що стосуються кадрового, а також особливостей розкриття та розслідування злочинів. Таким чином робляться практичні конкретні кроки на державному рівні спрямовані на боротьбу з корупцією, нейтралізацію та профілактику посадових злочинів державними службовцями, що відповідає позитивній світовій практиці протидії корупції, виявлення та профілактики службових злочинів.

Список бібліографічних посилань

1. Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України: наказ МВС України від 28.07.2004 № 842 // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-04>.

2. Барко В. І., Клименко І. В., Криволапчук В. О. Профілактика адиктивної поведінки у працівників ОВС України: навч. посіб. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2009. 52 с.

3. Свон Р. Д. Эффективность правоохранительной деятельности и ее кадровое обеспечение в США и России. СПб.: Алетейя, 2000. 296 с.

4. Мовчан Д. А. Питання імплементації в Україні зарубіжних підходів до нормативно-правового регулювання застосування поліграфа у процесі розкриття та розслідування злочинів. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 5. С. 256–262.

Одержано 19.02.2017

Рассмотрен опыт применения полиграфа в органах внутренних дел. Отмечено, что на сегодняшний день более чем в семидесяти странах мира в правоохранительных органах применяется психофизиологический метод с использованием полиграфа для решения актуальных вопросов, касающихся кадрового обеспечения полиции, а также особенностей раскрытия и расследования преступлений, что указывает на актуальность темы, ее востребованность и современность.

Ключевые слова: полиграф, кадровое обеспечение, полиция, преступления.

УДК 159.9

Вероніка Анатоліївна ВЕРЕМЕЙЧИК,

бакалавр соціально-психологічного факультету
Національного університету цивільного захисту України (м. Харків);

Тетяна Василівна СЕЛЮКОВА,

старший викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах
Національного університету цивільного захисту України (м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ САМОРЕГУЛЯЦІЇ У КУРСАНТІВ НУЦЗУ З РІЗНИМ РІВНЕМ РЕЗИСТЕНТНОСТІ ДО СИТУАЦІЙ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Представлено результати дослідження особливостей саморегуляції у курсантів НУЦЗУ з різним рівнем резистентності до ситуацій невизначеності. Проаналізовано загальний рівень саморегуляції та її різноманітні види, що характерні для осіб, толерантних-інтолерантних до ситуацій невизначеності.

Ключові слова: саморегуляція, самопрезентація, стратегії самопрезентації, самооцінка, невизначеність, толерантність до невизначеності.

Саморегуляцію слід вважати одним з ключових системоутворюючих ознак особистості. На це вказує і Н.І.Шевандрин, який відзначає, що саморегуляція – це системна

характеристика, що відображає здатність особистості до сталого функціонування в різних умовах життєдіяльності. Значення цієї характеристики проявляється в навмисній регуляції особистістю параметрів свого функціонування (стану, поведінки, діяльності, взаємодії з оточенням), які оцінюються суб'єктом як бажані [5, с. 21]. Від ступеня досконалості процесів саморегуляції залежить успішність, продуктивність, кінцевий результат будь-якого акту активності. За визначенням О. А. Конопкіна, психічна саморегуляція – один з вищих рівнів регуляції активності біологічних систем, що визначає «якісну специфіку її психічних програм відображення і моделювання дійсності, в т. ч. рефлексію суб'єкта на самого себе і свою активність, діяльність, вчинки» [4, с. 6].

Сучасний світ – світ потрясінь, змін і криз. Умови нашого життя характеризуються високим рівнем невизначеності, пов'язаних з нестійкою системою цінностей, інформаційними навантаженнями, екстремальними умовами праці. Ставлення до невизначеності впливає на резистентність адаптаційних резервів організму. Поняття «невизначеність» має різні тлумачення. Під невизначеністю розуміється сукупність обставин, які характеризуються неповнотою інформації та стохастичною природою. Головною характеристикою «нової повсякденності» є високий рівень невизначеності. Крім цього до «зовнішнього» тиску невизначеності, додається ще й невизначеність «внутрішня» [2, с. 143–147].

Актуалізується введення в апарат психології поняття «толерантність до невизначеності» в зв'язку з необхідністю пояснення особливостей поведінки особистості в багатозначних ситуаціях, зокрема готовності її приймати ці ситуації або уникати їх.

Для інтолерантної особистості характерним є: сприйняття невизначеної ситуації як джерела загрози; намагання приймати поспішні рішення, часто без урахування справжнього стану справ; потяг до очевидного та безумовного прийняття чи відторгнення у відносинах з іншими людьми; схильність реагувати занепокоєнням на незрозумілі ситуації; нездатність сприймати суперечливі стимули, та такі, що швидко змінюються стимули; пошук безпеки та намагання уникнути невизначеності; надання переваги знайомому, відторгнення усього незвичного [1, с. 300–330].

В цілому для толерантної до невизначеності особистості характерними є: потяг до невизначених ситуацій; здатність розмірковувати над проблемою, навіть якщо є невідомими усі фактори та можливі наслідки прийняття рішення; здатність приймати конфлікт та напруження, що виникають у невизначених ситуаціях; здатність приймати невідоме; здатність сприймати нові, незнайомі та ризиковані ситуації як стимулюючі; готовність пристосуватись до невизначеної ситуації чи ідеї [1, с. 300–330].

Окрім аналізу літератури з питань саморегуляції та резистентності к ситуаціям невизначеності, в роботі були використанні емпіричні методи з використанням опитувальника «Стиль саморегуляції поведінки» В. І. Моросанової, а також шкали толерантності до невизначених ситуацій С. Баднера (версія Т. В. Корнілової).

Курсанти, резистентні до ситуацій невизначеності, мають вищий рівень саморегуляції. Що свідчить про автономність в організації їх активності, їх здатності самостійно планувати діяльність і поведінку, організувати роботу по досягненню висунутої мети, контролювати хід її виконання, аналізувати і оцінювати як проміжні, так і кінцеві результати діяльності. Вони самостійні, гнучко і адекватно реагують на зміну умов. При високій мотивації досягнення здатні формувати такий стиль саморегуляції, який дозволяє компенсувати вплив особистісних, характерологічних особливостей, що перешкоджають досягненню мети. Чим вище загальний рівень усвідомленої регуляції, тим легше людина опановує новими видами активності, впевненіше відчуває себе в незнайомих ситуаціях, тим стабільніше його успіхи в професійній діяльності в умовах екстремальних станів.

Курсанти інтолерантні до ситуацій невизначеності отримали високі показники за такими шкалами як «планування» та «програмування». Що вказує на сформованість у них потреби в усвідомленому плануванні діяльності, щоб уникнути небажаної невизначеності. Плани в цьому випадку реалістичні, деталізовані, ієрархічні і стійкі, тобто, визначається залежність від чіткого плану та потреби продумувати способи своїх дій і поведінки. Програми діяльності невзмозі гнучко змінюватись в нових обставинах і стійкі в ситуації перешкод.

Курсанти, що резистентні до ситуацій невизначеності отримали високі показники за шкалами «гнучкості» і «самостійності». Це говорить про пластичність їх регуляторних процесів. При виникненні непередбачених обставин такі випробовувані легко перебудовують плани і програми виконавських дій і поведінки, здатні швидко оцінити зміну значущих умов і перебудувати програму дій. При виникненні неузгодженості отриманих результатів з прийнятою метою своєчасно оцінюють сам факт неузгодженості і вносять відповідну корекцію. Така гнучкість дозволяє адекватно реагувати на швидку зміну подій і успішно вирішувати поставлену задачу в ситуації ризику, що дуже важливо в професії рятувальника.

Виходячи з наведених даних, можна зробити висновок, що рівень резистентності до ситуацій невизначеності має безпосередній зв'язок із стилями саморегуляції поведінки. Це наголошує подальшу необхідність більш детального вивчення цих понять, та їх взаємозв'язку, що обумовлено специфікою військово-управлінської діяльності в надзвичайних умовах.

Список бібліографічних посилань

1. Гусев А. И. Толерантность к неопределенности как составляющая личностного потенциала. Личностный потенциал: структура и диагностика/под ред. Д. А. Леонтьева. М.: Смысл, 2011. С. 300–330.
2. Гусев А. И. Толерантность к неопределенности и «новая повседневность» // Экофасилитация: самоучитель для взрослых/А. И. Гусев, Я. А. Догадов, Н. В. Зернова, Ю. М. Крымлова, С. А. Олифира, С. А. Хилько, С. В. Шевченко и др.; под ред. П. В. Лушина, Я. В. Сухенко. Киев, 2013. С. 143–147.
3. Моросанова В. И. Индивидуальный стиль саморегуляции. М.: Наука, 2008. 217 с.
4. Конопкин О. А. Психологические механизмы регуляции деятельности. М.: Наука, 1980. 255 с.
5. Шевандрин Н. И. Социальная психология в образовании. Ч. 1: Концептуальные и прикладные основы социальной психологии. М.: Владос, 1995. 544 с.

Одержано 16.02.2017

Представлены результаты исследования особенностей саморегуляции у курсантов НУГЗУ с различным уровнем резистентности к ситуациям неопределенности. Проанализированы общий уровень саморегуляции и ее виды, характерные для лиц толерантных-интолерантных к ситуациям неопределенности.

Ключевые слова: *саморегуляция, самопрезентация, стратегии самопрезентации, самооценка, неопределенность, толерантность к неопределенности.*

УДК 159(075)

Ігор Олександрович ВІДЕНЄЄВ,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної психології факультету управління та бізнесу
Харківської державної академії культури

ЗНАЧЕННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ В СТАНОВЛЕННІ СПІВРОБІТНИКА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Розглянуто значення індивідуальної правосвідомості у формуванні професійно значущих якостей співробітників правоохоронних органів. Зазначено, що професійна правосвідомість проявляється в реальній дійсності через індивідуальну правову свідомість. Від рівня розвитку правосвідомості залежить ефективність професійного становлення працівника правоохоронних органів.

Ключові слова: *правосвідомість, професійна правосвідомість, правоохоронні органи.*

Останнім часом спостерігається тенденція зростання протиправної поведінки працівників ОВС, в тому числі вчинення тяжких злочинів, не знижується кількість фактів корупції, зловживань посадовими повноваженнями, перш за все, корисливої мотивації. Мають місце випадки перевищення посадових повноважень, що виражаються в грубості і цинізмі в поводженні з громадянами, а також у незаконному застосуванні зброї, фізичної